

החלטת סגן הממונה על המשמעת – הכרעת דין

1. הקובלנה שהוגשה כנגד הנקבל – תלמיד שנה ג' לסיעוד – היא חלק מקובלנות רבות אחרות שמתייחסות למקרה מצער שאירע בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" (ראו הכרעת הדין בעניין ד-12-2022). בקורס זה התקיימה, בתחילת פברואר, בחינת בית אמריקאית שאליה ניגשו מאות סטודנטים שלקחו את הקורס. הבחינה התנהלה עם חומר פתוח לגמרי – לרבות גישה חופשית לאינטרנט (כלומר, ויקיפדיה, גוגל וכו'). עם זאת, ההנחיות שפורסמו לבחינה אסרו בצורה מפורשת העברת מידע בין סטודנטים בזמן הבחינה (לרבות באמצעות וואטסאפ, שיחת טלפון וכו'). על אף האמור, חלק מהסטודנטים בקורס הפרו את ההוראות האמורות. הם השתתפו באופן פעיל בזמן המבחן בקבוצת וואטסאפ של הקורס בה דנו בנושאי הבחינה – שאלו שאלות (וענו עליהן), התייעצו, וכו'.
2. בעקבות מקרה מצער זה הוגשו קובלנות כנגד מספר מתלמידי הקורס. בקובלנה שהוגשה כנגד הנקבל נטען כי הוא שלח צילום של שאלה מהמבחן לקבוצת וואטסאפ של הקורס וביקש תשובה. בכך הקובלנה מייחסת לנקבל עבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה (סעיפים 29.4 ו-29.3 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח)). בדיון ההקראה בעניינו הודה הנקבל בהפרת הוראות אך לא הודה בעבירת ההונאה.
3. עניינו של הנקבל שונה מעט משאר התיקים באירוע זה, ודורש פירט עובדתי מסוים. בעוד שבשאר התיקים מדובר על תכתובת פעילה בזמן הבחינה בקבוצת וואטסאפ הכיתתית (בה חברים עשרות רבות של סטודנטים), בעניינו של הנקבל מדובר בקבוצת וואטסאפ מצומצמת יותר, בה לא שותף מידע במהלך הבחינה – למעט השאלה שנשלחה בידי הנקבל (והתשובה לה). הבדל נוסף הוא האופן בו הגיעו המעשים לידיעת מרצה הקורס. ביחס ליתר התיקים, צילומי מסך נשלחו למרצה הקורס על ידי תלמיד. בעניינו של הנקבל, היה זה מרצה הקורס בעצמו שנכנס בזמן הבחינה לקבוצת וואטסאפ (דרך לינק שהופץ בפייסבוק בעבר) – וראה את השאלה שהעלה הנקבל.
4. בדיון ההוכחות שהתקיים הציגה הקבילה את ראיותיה – צילום מסך רלוואנטי. הנקבל כפר בעבירת ההונאה והדגיש את הטענות הבאות. הוא היה בתקופה אישית קשה בעת המבחן ותחת נסיבות אישיות לא פשוטות (ועל כך הוצגו מסמכים רלוואנטיים). הנקבל סטודנט מצטיין ולא היה לו מה להרוויח מהעלאת שאלה לוואטסאפ. הנקבל חש חרטה עמוקה לאחר שליחת השאלה (וקבלת התשובה), ועל כן הוא יצא מקבוצת וואטסאפ (וגם על כך הוצגו צילומי מסך רלוואנטיים). ההתנהלות בקורס הובילה להעתקה. בפרט, בעניינו כניסת המרצה לקבוצת וואטסאפ מהווה מעין-מלכודת לנקבל. האכיפה נגד הנקבל בררנית – הסטודנט שענה לשאלת הנקבל לא הועמד לדין משמעתי.
5. החלטתי להרשיע את הנקבל הן בעבירת הפרת ההוראות והן בעבירת ההונאה. מהתרשמותי מחקירת הנקבל בדיון ההוכחות שוכנעתי כי הוא היה מודע להתנהגותו ולכן מתקיים היסוד הנפשי הנדרש לעבירת ההונאה. חלק מטיעוני הנקבל רלוואנטי לתיקים נוספים מאותו אירוע, ודנתי בהם בפירוט בעניין ד-12-2022 הנ"ל. להלן אדגיש בקצרה את הנקודות הבאות, הייחודיות לעניינו של הנקבל דכאן:

- התנהלות צוות ההוראה – כזכור, הקובלנה בעניינו באה לעולם לאחר שמרצה הקורס נכנס לקבוצת וואטסאפ וראה כי הנקבל מבקש סיוע. האם ניתן לומר כי בעניינו של הנקבל נטמנה לו מלכודת? אפשר שמרצה הקורס היה יכול לפעול אחרת. אך מרצה הקורס אינו עומד לדין בהליך זה. כניסת הנקבל לצי'אט, העלאת השאלה וקבלת התשובה – כל אלו נעשו במנותק מהתנהגות מרצה הקורס. לא ניתן לומר שמרצה הקורס השפיע על התנהגות הנקבל ו/או הכווין את התנהגותו. על כן, איני מוצא לנכון שלא להרשיע את הנקבל בעבירת ההונאה עקב כניסת מרצה הקורס לקבוצת וואטסאפ בה היה הנקבל.
- אכיפה בררנית – כזכור, בקבוצת וואטסאפ בה היה הנקבל היו שני משתתפים פעילים: הנקבל, ואדם שסייע לו. האדם האחר לא הועמד לדין. האם יש בכך אכיפה בררנית? בדיוני

ההוכחות הצהיר בא כוח הקבילה כי האדם האחר לא היה תלמיד בקורס באותה העת (ולא נבחן). הסבר זה, אותו אני מקבל, שומט את הקרקע תחת טענת האכיפה הבררנית.

- חרטה – הנקבל טען כי חש חרטה לאחר ששלח השאלה ועל כן אין מקום להרשיעו בעבירת ההונאה. לתמיכה בגרסתו הציג הנקבל צילומי מסך שמעידים על יציאתו מקבוצת הוואטסאפ באותו יום, לאחר שניתנה תשובה לשאלתו. בנוסף, נטען כי הנקבל לא השתמש בתשובה שניתנה לו. בדומה לעניין ד-2022-18, אף הוא מתיקי משבר האקלים, גם כאן לא מצאתי לנכון לפטור הנקבל עקב חרטתו. בפרט, אני סבור שעל הטוען לפטור מאחריות לשכנע את בית הדין בכך. אניח לצורך הענין כי הנקבל אכן יצא מהקבוצה – מיד לאחר קבלת תשובה – ובחר שלא להשתמש בתשובה שקיבל.¹ עם זאת, התנהלות זו עשויה לנבוע ממגוון סיבות ואין בה כדי להעיד בהכרח על חרטה.
- הרווח לנקבל – נטען כי הנקבל קיבל ציון טוב מאוד במבחן בכל מקרה, והתשובה שקיבל לא הייתה מעלה או מורידה. עם זאת, ניתן לזהות רווח מסוים לנקבל מהתייעצות בוואטסאפ. כפי שהבהרתי בעניין ד-2022-12 הנ"ל, קם בענייננו היסוד הנפשי הנדרש להונאה גם אם הרווח לנקבל זעום. עוד אציין כי, בניגוד לתלמידים אחרים, עבור הנקבל מדובר היה בקורס בחירה, כלומר, עם ציון (ולא עובר/נכשל).
- נסיבותיו האישיות של הנקבל – הנקבל פירט את נסיבותיו האישיות סביב הבחינה בקורס, שאף נתמכו במסמכים רלוואנטיים. מקומן של נסיבות אלו להישקל במסגרת העונש.

הכרעת הדין ניתנה היום, 5.9.2022.

ד"ר שי נ. לביא

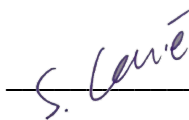
ס' הממונה על המשמעת

¹ קיימת אי-בהירות עובדתית בשאלות אלו – האם הנקבל אימץ את התשובה שניתנה לו? מתי בדיוק יצא מקבוצת הוואטסאפ? אך לאור החלטתי שאין מקום לפטור עקב חרטה, אני רואה צורך בבירור עובדתי נוסף בעניינים אלו.

החלטת סגן הממונה על המשמעת – גזר דין

1. בהכרעת דיני מיום 5.9.2022 הרשעתי את הנקבל בעבירות של הפרת הוראות בבחינה והונאה בבחינה. ביום 18.9.2022 התקיים דיון בשאלת עונשו של הנקבל.
2. הקבילה עתרה לעונש הרחקה של שני סמסטרים, בנוסף לפסילת הקורס והרחקה על תנאי. הנקבל ביקש להימנע מעונש הרחקה בפועל. הנקבל הדגיש את העובדה שהמעשה היה חד-פעמי – הוא שלח הודעה לוואטסאפ (וקיבל תשובה), ואז מחק ההודעה ויצא מהקבוצה; התועלת מהמעשה הייתה אפסית, שכן בכל מקרה הנקבל קיבל ציון מעולה בבחינה; הוא סטודנט מצטיין, ועבר תקופה משברית במשפחתו (מסיבות רפואיות) סביב אותה בחינה. עוד הדגיש הנקבל את השוני בין עניינו לעניינם של תיקי משבר האקלים האחרים. כאמור בהכרעת הדין, בעוד שבשאר התיקים מדובר על תכתובת פעילה בזמן הבחינה בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית (בה חברים עשרות רבות של סטודנטים), בעניינו של הנקבל מדובר בקבוצת וואטסאפ מצומצמת יותר, בה לא שותף מידע במהלך הבחינה – למעט השאלה שנשלחה בידי הנקבל (והתשובה לה). לטענת הנקבל, יש לתת משקל לכך שהוא השתתף בקבוצת וואטסאפ נפרדת, ומעבר לשליחת אותה הודעה לא נחשף ולא נהנה מה"חגיגה" בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית.
3. כאמור בעניין ד-2022-12, אני סבור כי במקרה הטיפוסי של עבירת הונאה בתיקי משבר האקלים יש להקל מעט בענישה ביחס להליכים "רגילים". על כן, אני סבור שיש להעמיד את עונשו של הנקבל על שנת הרחקה. לאור הנסיבות האישיות (שעליהן אין מחלוקת) סברתי שיש לאפשר לנקבל המרה של עונש ההרחקה באחד מהסמסטרים בעבודות שירות.
4. לא מצאתי לנכון לקבל את עמדת הנקבל ולהימנע מעונש הרחקה בפועל (השוו לפסקי הדין בתיקי משבר האקלים ד-2022-14 ו-ד-2022-18). אמנם הנקבל היה בקבוצת וואטסאפ אחרת, בה לא התרחשה פעילות בזמן המבחן (למעט השאלה שהעלה הנקבל והתשובה לה) – ולא בקבוצת הוואטסאפ הכיתתית. בעיני, יש להבדל זה משקל נמוך, אם בכלל, לעניין העונש.
5. אשר על כן, אני גוזר את עונשו של הנקבל כדלקמן:
 - א. פסילת הקורס נשוא הקובלנה.
 - ב. הרחקה בפועל לשני סמסטרים, סמסטר א' וסמסטר ב' תשפ"ג. את ההרחקה מסמסטר ב' תשפ"ג יוכל הנקבל להמיר ב-60 שעות עבודה לטובת הציבור שיבוצעו בתיאום ודרך הדקנאט. סיום עבודות אלו עד לתום סמסטר א' תשפ"ג יהווה תנאי לחזרה ללימודים בסמסטר ב' תשפ"ג.
 - ג. הרחקה על תנאי של שני סמסטרים למשך שנתיים מיום חזרתו של הנקבל ללימודים.

גזר הדין ניתן היום, 21.9.2022.

ד"ר שי נ. לביא

ס' הממונה על המשמעת